

ტექნოლოგიური პროგრესის ჰუმანიტარულ-ეკოლოგიური შედეგები

დემნა კვარაცხელია
სტუ-ს ასოცირებული პროფესორი

რ ე ზ ი უ მ ე

ტექნოლოგიურ-ეკონომიკური განვითარების დაჩქარების პარალელურად გეომეტრიული პროგრესით იზრდება ყველა სახის რესურსებზე კაცობრიობის მოთხოვნილებანი, რაც ბუნებისადმი არამართლზომიერი დამოკიდებულების ძირითადი მიზეზია. ბუნებრივი რესურსების არარაციონალური ექსპლუატაცია იწვევს მათ ამოწურვას. ამასთან, მეცნიერულ-ტექნიკური პროგრესის დაჩქარების კვალდაკვალ სწრაფად იზრდება გარე გარემოს დაბინძურების მასშტაბები. ყოველივე ეს კი განაპირობებს ეკონომიკური და ეკოლოგიური კატასტროფების რისკების ზრდას.

მიუხედავად ზემოაღნიშნულისა, თანამედროვე კაცობრიობის სოციალურ-ეკონომიკური განვითარება წარმოდგენილია მეცნიერულ-ტექნიკური პროგრესის გარეშე. ამის მიზეზი ისაა, რომ იგი განაპირობებს მოსახლეობის რეალური შემოსავლების ზრდასა და მათი მზარდი მოთხოვნის დაკმაყოფილებას. ამასთან, იგი დედამიწის მზარდი მოსახლეობის მოთხოვნილებების დაკმაყოფილების მნიშვნელოვანი ხელშეწყობი ფაქტორია. ამიტომ, დაუშვებელია მეცნიერულ-ტექნოლოგიური პროგრესის ცალმხრივი შეფასება. აუცილებელია მის ეკოლოგიურ-ჰუმანიტარულ დანახარჯებს შეუდარდეს მისგან გამომდინარე ეკონომიკური სარგებელი.

საკვანძო სიტყვები: ტექნოლოგიური პროგრესი, გარემოს დაბინძურება, ჰუმანიტარულ-ეკოლოგიური კრიზისი.

HUMANITARIAN-ECOLOGICAL RESULTS OF TECHNOLOGICAL PROGRESS

Demna Kvaratskhelia
Associate Professor of GTU

RESUME

With intensification of technological-economic progress the Mankind's demands on all kinds of kinds of recourses has been increasing with geometric progression that is the basic reason for wrong attitude to the nature. Irrational exploitation of natural resources causes their exhausting. At the same time with intensification of scientific-technical progress the scales of pollution of the surrounding area have been rapidly increasing. All above-mentioned stipulates increasing of risks of economic and ecological catastrophes.

In spite of the above-mentioned development of contemporary Mankind is hardly to imagine without

scientific-technical progress. The reason of it is that it stipulates increasing of actual income of the population and meeting their increasing demands. At the same time it is the supporting factor for meeting the demands of the increasing population of the earth. Following from this point of view it is almost impossible to evaluate the scientific-technological progress from just one side. It is highly required to compare the ecological-humanitarian expenses to the economic benefit following from them.

Key words: technological progress, environmental pollution, humanitarian-ecological crisis.

* * * *

ტექნოლოგიური პროგრესი ხელს უწყობს კაცობრიობის საყოფაცხოვრებო-მატერიალური პირობების მკვეთრ გაუმჯობესებას, სამუშაო პროცესების ავტომატიზაცია-რობოტიზაციასა და შესაბამისად, შრომის ხასიათის ხარისხობრივ ცვლილებას, საკომუნიკაციო საშუალებების განვითარებასა და არააღდგენითი რესურსების გამოყენებიდან აღდგენითი რესურსების გამოყენებაზე ეტაპობრივ გადასვლას. ამასთან, რეალობაა ისიც, რომ ტექნოლოგიურ-ეკონომიკური განვითარების დაჩქარების პარალელურად გეომეტრიული პროგრესით იზრდება ყველა სახის რესურსებზე კაცობრიობის მოთხოვნილებანი. ადამიანის ხარბი ბუნება და მიმდინარე მოთხოვნილებების პრიორიტეტულობა გარემომცველი ბუნებისადმი უმართებულო დამოკიდებულების ძირითადი მიზეზია. ბუნებრივი რესურსების არამართლზომიერი, მასშტაბური ექსპლუატაცია იწვევს მათ სწრაფ ამოწურვას, ხოლო თანამედროვე მოთხოვნებთან შეუსაბამო ტექნოლოგიებით პროდუქციის წარმოება განაპირობებს გარემოს დაბინძურებას, რასაც აუცილებლად მოჰყვება ეკონომიკური და ეკოლოგიური კატასტროფა. რესურსების უმრავლესობა, მაგ. წყლისა და მიწის რესურსები, მცენარეული საფარი და ცხოველთა სამყარო, რომლებიც ერთობლიობაში განსაზღვრავს დედამიწის სასიცოცხლო სივრცის ნონასწორობას და მის კვლავწარმოების უნარს, სულ უფრო ნაკლებად ექვემდებარება განახლებას, რაც დაკავშირებულია მათ ტოტალურ ექსპლუატაციასთან და მათი განახლების მიზნით აუცილებელი დანახარჯების მკვეთრ ზრდასთან. მათ ეფექტიან განახლებას პრაქტიკულად გამორიცხავს გარემოს დაბინძურებით განპირობებული გლობალური დათბობაც.

კაცობრიობის ტექნოლოგიური მიღწევები წარმოადგენს იმ გავრცელებულ ცრურწმენის საფუძველს, თითქოსდა ადამიანს ხელენიფება ბუნების ძალების დამორჩილება და საკუთარი ინტერესების შესაბამისად მათი მართვა. ეს თეზისი საფუძველშივე მცდარი და დამლუპველია, ვინაიდან ადამიანს აგდებს ამპარტავნებაში და მასში იწვევს მეტისმეტ თვითდაჯერებასა და საკუთარი ძალებისადმი ბრმა რწმენას, რაც განაპირობებს დედაბუნებისადმი მომხმარებლურ, მტაცებლურ დამოკიდებულებას და ეკოლოგიური კატასტროფისაკენ მიაქანებს მინიერ ცივილიზაციას.

ადამიანმა, მიუხედავად მეცნიერებისა და ტექნიკის არნახული განვითარებისა, ძალიან ცოტა რამ იცის სამყაროს შინაგანი მამოძრავებელი ძალებისა და მათი ურთიერთკავშირის შესახებ. მისი ცოდნა ზედაპირულია და ძირითად წარმოადგენს სამყაროში მიმდინარე პროცესების შედეგებზე რეაგირებას, რის გამოც ბუნების დამორჩილებისკენ მიმართული თითქმის ყველა მისი მცდელობა, საბოლოო ანგარიშით, მარცხისთვისაა განწირული. მიზნის მიღწევის შემთხვევაშიც წარმოიქმნება უარყოფითი ეფექტებისა და დადებითი უკუკავშირების მთელი წყება, რომლებიც იწვევენ სასიცოცხლო სივრცის გაჩანაგებას, ეკოლოგიურ კატასტროფებსა და ადამიანის სულიერი სამყაროს გადაგვარება-გაუხეშებას.

ინდუსტრიულ-ტექნოლოგიური პროგრესის დაჩქარებული ტემპების შედეგად, მე-20 საუკუნის მეორე ნახევრიდან, მსოფლიო ეკონომიკაში, ერთის მხრივ აღინიშნება მდგრადი ეკონომიკური ზრდა, მეორეს მხრივ კი სახეზეა ბიოსფეროს გლობალური დაჭუჭყიანება, გლობალური დათბობა და საარსებო გარემოს ტოტალური ნგრევა. იცვლება გარემოს აბიოტური ფაქტორები (კლიმატი, წყლისა და ნიადაგის ქიმიური თვისებები, რელიეფი, მცენარეული საფარი და ა. შ.). ეკოლოგიური პირობების გაუარესება კი არღვევს ბიოსფეროს ერთ-ერთ ძირითად ფუნქციას: წყლისა და ქიმიური (ბიოგენური) ელემენტების ბუნებრივ წრებრუნვას, რომელიც აუცილებელია სასიცოცხლო სივრცის ნორმალური მდგომარეობის უზრუნველყოფისათვის, მისი ცხოველმყოფელობის შენარჩუნებისათვის.

გარემოს გლობალური დაბინძურება იწვევს კლიმატის შეცვლას. იგი ზემოქმედებს ატმოსფეროზე, ნალექების წარმოშობაზე, იწვევს ტემპერატურის ცვლილებას. გარემომცველი გარემოსადმი ადამიანის არამართლზომიერი დამოკიდებულება ბუნების აღდგენითი უნარის დაქვეითების ძირითადი მიზეზიცაა. თავისი შედეგებით (ეკონომიკური, ეკოლოგიური და ა.შ.) კაცობრიობისათვის განსაკუთრებული ზიანის მომტანია არააღდგენითი რესურსების ტოტალური ექსპლუატაცია. არა ნაკლებ საშიშია ანალოგიური დამოკიდებულება აღდგენითი რესურსებისადმი, ვინაიდან ასეთ დამოკიდებულებას შეუძლია გარემო პირობების (გარემოს

აბიოტური ფაქტორების) გლობალური ცვლილების გამოწვევა, რის შედეგადაც მოსალოდნელია აღდგენითი რესურსების კვლავწარმოებისათვის აუცილებელი პირობების გაუარესება და მათი გადასვლა არააღდგენითი რესურსების ჯგუფში.

გარემომცველ გარემოზე დაბინძურების მსგავსი ნეგატიური ზემოქმედება, საბოლოო ანგარიშით, მნიშვნელოვნად ამცირებს და აუფერულებს ტექნოლოგიური პროგრესისა და ეკონომიკური ზრდის დადებით შედეგებს, უფრო მეტიც გრძელვადიან პერსპექტივაში იგი აუცილებლად შეამცირებს პროდუქციის გამოშვებას (მაგალითად, სათბური აირების მზარდი ემისიისა და შესაბამისად, გლობალური დათბობის პროცესის შეუქცევადი განვითარების შემთხვევაში, რაც განაპირობებს კლიმატის ანთროპოგენულ ცვლილებებს - შესაბამისი ნეგატიური შედეგებით). დ. რომერის თანახმად, მართალია, ეკონომისტები ვერ თანხმდებიან ეკონომიკურ ზრდაზე დაბინძურების გავლენის მასშტაბებზე, თუმცა პრობლემის არსებობასა და სერიოზულობას ყველა აღიარებს, მით უფრო შედარებით გრძელვადიანი პერიოდისათვის [1, გვ.: 43-45]

ადამიანის ტოტალურ ჩარევამდე ბუნების აღდგენითი უნარის დაქვეითება დაკავშირებული იყო მხოლოდ ისეთ ბუნებრივ კატაკლიზმებთან, როგორიცაა ხანგრძლივი გვალვები, დამანგრეველი მიწისძვრები, წყალდიდობები, გლობალური აცივება და ა. შ. ასეთი ხასიათის მოვლენები, ასწლეულებში და ათასწლეულებში ერთხელ ხდებოდა და მათ ძირითადად ლოკალური ხასიათი ჰქონდათ, მთელი დედამიწის მასშტაბით კი იშვიათობას წარმოადგენდნენ და მილიონობით წლების განმავლობაში არ მეორდებოდნენ. დღეისთვის კი, ადამიანის ჩარევის შედეგად, გეომეტრიული პროგრესით მიმდინარეობს ბიოსფეროს გლობალური დაბინძურება, ატმოსფეროს მაღნე ნივთიერებებით გაჯერება, ბიომრავალფეროვნებისა და ჟანგბადის რაოდენობის შემცირება, რაც ხელს უშლის ბუნების, როგორც მთლიანობის, აღდგენით პროცესს და ამცირებს სასიცოცხლო სივრცეს.

თანამედროვე სამრეწველო წარმოება და სატრანსპორტო საშუალებები დიდი რაოდენობით შთანთქავენ ჟანგბადს და გამოყოფენ მაღნე ნივთიერებებს. დამაბინძურებელი ფაქტორები მცენარის ზრდა-განვითარებას მკვეთრად ამცირებს. ფოტოსინთეზის ინტენსივობა ინდუსტრიულ რაიონებში გაცილებით დაბალია, ვიდრე ბუნებრივ ეკოსისტემებში. ჟანგბადის რაოდენობის შემცირების პარალელურად, სათბურის ეფექტის უნარის მქონე გაზების ატმოსფეროში გაფრქვევა დედამიწაზე ტემპერატურის გლობალური ზრდის მიზეზია. გარემოს გამაჭუჭყიანებელ მრავალ ფაქტორს გენეტიკური აქტიურობა აღმოაჩნდა. გარემოში მუტაგენების გავრცელება მუტაციის სიხშირის გაზრდას იწვევს. წარმოქმნილი მუტაციები მეტწილად რეცესიული და საზიანოა (იზრდება გენეტიკური ტვირთი), იგი

არღვევს ევოლუციის პროცესში ჩამოყალიბებული ორგანიზმის ერთიან გენეტიკურ სისტემას. საფრთხე ემუქრება როგორც ადამიანის ამჟამინდელ და მომდევნო თაობებს, ისე მთელ ბიოსფეროს [2, გვ.: 103-104].

გარემოს დაბინძურება ბუნებაზე და ადამიანის ჯანმრთელობაზე ახდენს გრძელვადიან ნეგატიურ ზემოქმედებას. მისი მიზეზით ჩნდება ახალ-ახალი სნეულებანი, ვირუსული და ინფექციური დაავადებანი, რომლებსაც გააჩნიათ სწრაფი გავრცელების უნარი. მათ საწინააღმდეგოდ აუცილებელი ხდება ახალ-ახალი ძლიერმოქმედი ნამღებების გამოგონება, რომლებიც თავის მხრივ იწვევენ ადამიანის ჯანმრთელი ორგანოების დაავადყოფილებას. ამასთან, მთელი რიგი ვირუსები ავლენენ მათ საწინააღმდეგოდ პრეპარატებთან შეგუებისა და მუტაციის უნარს, რაც თავის მხრივ წარმოშობს ახალ პრეპარატებზე მოთხოვნილებას.

უნდა აღინიშნოს, რომ გარემო პირობების არსებითი ცვლილებისას, ადამიანთა მოდგმის სიცოცხლისუნარიანობისთვის განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია ადაპტაციის ადექვატური უნარის გამოვლენა, რაც მოითხოვს სათანადო ძალისხმევასა და დანახარჯებს. ადაპტაციის პროცესში ადამიანი იყენებს საკუთარ სულიერ, ფსიქოლოგიურ და ფიზიკურ ძალებსა და უნარს, აგრეთვე მეცნიერულ-ტექნიკური პროგრესის უახლოეს მიღწევებს, რაც თავის მხრივ წარმოშობს ახალ პრობლემებს და აჩქარებს გარემო პირობების შემდგომ ცვლილებას. მეცნიერულ-ტექნიკური პროგრესის ზეგავლენით შეცვლილ გარემოსთან შეგუების მიზნით სულ ახალ-ახალ ტექნოლოგიებზე მოთხოვნილებების ზრდა და მათი სულ უფრო მზარდი გამოყენება შეიცავს სასიკვდილო საფრთხეს ცოცხალი ორგანიზმებისათვის, მ. შ. ადამიანთა მოდგმისათვის. ამიტომ, დღევანდელი კაცობრიობის ნომერ პირველი ამოცანაა სასიცოცხლო სივრცის ოპტიმალური მდგომარეობის შენარჩუნება.

საქართველოშიც შეუქცევადი ხასიათი შეიძინა ეკოსისტემის განადგურების პროცესმა (დასავლეთის განვითარებული ქვეყნებისგან განსხვავებით, სადაც აღნიშნული პროცესი გამოწვეულია ინდუსტრიული განვითარებით, საქართველოში მისი ძირითადი მიზეზია მძიმე ეკონომიკური ვითარება, რაც პრაქტიკულად გამორიცხავს სათანადო ტექნოლოგიებისა და პროცედურების მინიმალურ დონეზე დასაწერად აუცილებელი სახსრების მობილიზაციას, მით უფრო რომ ქვეყანაში ნათლად არ არის განსაზღვრული ადექვატური პრიორიტეტები, რაც წარმოქმნის დაბრკოლებებს ცოცხალი ორგანიზმების ერთი ჯგუფიდან მეორე ჯგუფში, ნივთიერებათა გადაცემისას. აღნიშნული პროცესი იწვევს ცოცხალი ორგანიზმების მრავალი სახეობის და პოპულაციის განადგურებას და ჩვენი მრავალფეროვანი ბუნების გაღარიბებას, რაც აუნაზღაურებელ დანაკლისს და დიდ უბედურებას წარმოა-

დგენს, ვინაიდან იგი ცვლის ბუნებაში ოდიდგანვე ჩამოყალიბებულ ბალანსს. „ცოცხალი ორგანიზმები წარმოადგენენ ბიოსფეროს აქტიურ კომპონენტს, ცხოველმყოფელობის აუცილებელ პირობას“ [2, გვ.: 99]. თითოეულ მათგანს განსაზღვრული ფუნქცია აკისრია, ანუ ბუნებაში ყველაფერი კანონზომიერადაა განაწილებული, რაც მიზნად ისახავს სასიცოცხლო სივრცის შენარჩუნებას. მაგალითად, ერთგვარი სანიტრების როლს ასრულებენ ყვავილოვნები, რომლებიც ბუნებას იცავენ მკვდარი ცხოველების გახრწნილი გვამებით დაბინძურებისაგან. პატარა ჩიტები, მაგალითად ბელურები იკვებებიან მარცვლოვან კულტურებში გავრცელებული ჭიებით, ხოლო მტაცებელი ფრინველები - მიმინო, ქორი და ა.შ. ძირითადად ნადირობენ მინდვრის თავგებზე, რომლებიც აგრეთვე ზიანს აყენებენ მარცვლოვანი კულტურების მოსავალს.

საქართველოში ტყეების ტოტალური გაჩეხვა წყალდიდობების, მეწყერების, მიწის ეროზიის, ნიადაგის ჩამორეცხვისა და გამოშრობის, წყაროების დაშრობისა და მდინარეებში წყლის შემცირების ერთ-ერთი ძირითადი მიზეზია. დროთა ვითარებაში აღნიშნული პროცესი აუცილებლად გამოიწვევს ბუნებრივად ჩამოყალიბებული გარემო პირობების არსებით შეცვლას, რაც მნიშვნელოვან ზიანს მიაყენებს, როგორც ეროვნულ მეურნეობას, აგრეთვე ჩვენი ერის ეთნოფსიქოლოგიას.

ცალკეული ადამიანისა და მთლიანად მთელი ერის ხასიათის ფორმირებაში, სულიერ-რელიგიური და სოცო-კულტურული ხასიათის ფაქტორებთან ერთად, განსაკუთრებულ როლს ასრულებს ქვეყნის გეოგრაფიული მდებარეობა, რელიეფი, მცენარეული საფარი, ცხოველთა სამყარო და ბუნებრივ-კლიმატური პირობები. ზ. კაკაბაძის თანახმად, ბუნებრივ გარემოთა თავისებურებები და სხვადასხვაობა განსაზღვრავს ეროვნულ კულტურათა თავისებურებებსა და სხვადასხვაობას, მათ თვითმყოფადობას [3, გვ. 216-217]. ამიტომაც, დებაზუნებისადმი მტაცებლური დამოკიდებულება მისი მოსალოდნელი შედეგებით, აუნაზღაურებელი ზიანის მომტანია ჩვენი ერის ეთნოფსიქოლოგიისათვის.

სასიცოცხლო სივრცის გაჩანაგება ეჭვქვეშ აყენებს ადამიანის ფიზიკურ არსებობას. ამასთან, იგი იწვევს ადამიანის ზნეობრივ დეგრადაციას, მასში მდარე გემოვნების ჩამოყალიბებას, მხოლოდ მატერიალური მოთხოვნილებების დაკმაყოფილებისაკენ ლტოლვას.

მეცნიერულ-ტექნოლოგიური პროგრესის დაჩქარება „ადგილს“ არ ტოვებს ადამიანებს შორის თბილი, კეთილმოსურნე დამოკიდებულებისათვის, რადგანაც საზოგადოებრივი ცხოვრების ნებისმიერ სფეროში მკაცრი კონკურენცია ადამიანს აიძულებს საქმიან, „საბრძოლო“ ფორმაში მუდმივ მზადყოფნას. იგი უზარმაზარ ენერგიას ხარჯავს და მთელ შემოქმედებით-ინტელექტუალურ ძალებს წარმოა-

რთავს იმ საშუალებების შესაქმნელად, რომლებიც სოციალური იერარქიის კიბეზე მაღალი საფეხურის დაკავების შესაძლებლობას მისცემენ. კორნად ლორენცის თანახმად, კაცობრიობის შეჯიბრი საკუთარ თავთან, რაც გამოწვეულია თანამოქმედებზე გამარჯვების მძაფრი სურვილით, აუცილებლად გამოიწვევს მინიერი ცივილიზაციის განადგურებას [4, გვ.: 44-45]. ასეთი შეჯიბრი განაპირობებს ურთიერთობათა გაციებას, სხვა ადამიანის ბედისადმი უსულგულო, ზერელე დამოკიდებულებას, კომპენსაციის სახით კი არატრადიციული, ზნეობრივად გაუმართლებელი ურთიერთობების ფართოდ გავრცელებას, რაც “ღვთის ხატად და მსგავსად” შექმნილი ადამიანის სრული დაცემაა. “ყველა ის სიკეთე, რაც ადამიანს ეძლევა მის მიერ გარემომცველი ბუნების ღრმა წვდომის მეშვეობით, ტექნოლოგიის წინსვლა, რაც თითქოს მოწოდებულია ადამიანს ტანჯვა შეუმსუბუქოს, ავბედითად და პარადოქსულად სწორედ კაცობრიობის დასაღუპავად იღნვის. იგი მას სწორედ იმით ემუქრება, რაც ცოცხალ სისტემებს ჩვეულებრივ არ ემართებათ, კერძოდ - საკუთარ თავში ჩახრჩობით. ყველაზე საშიშელი კი ისაა, რომ ამ აპოკალიპსურ პროცესში ადამიანის ყველაზე მაღალი და კეთილშობილი თვისებები და უნარი, სწორედ ის, რაც სამართლიანად მიგვაჩნია სპეციფიკურ ადამიანურ თვისებებად და ესოდენ ვაფასებთ, ყველა ნიშნის მიხედვით პირველნი ნადგურდებიან” [4, გვ.21].

ამრიგად, მეცნიერულ-ტექნოლოგიური პროგრესი, საკომუნიკაციო საშუალებების განვითარება და მძაფრი კონკურენცია განაპირობებს ადამიანის ცხოვრების ტემპის დაჩქარებას და მისი ინტენსივობის გაძლიერებას, რაც იწვევს ადამიანის სულიერი ძალების გამოფიტვას, ჭეშმარიტი ადამიანური თვისებების გაუბრალოებას. იგი წარმოშობს იმედგაცრუებათა უწყვეტ ჯაჭვს და გარშემო მყოფთაადმი ზერელე, გულცივ დამოკიდებულებას. საკომუნიკაციო საშუალებების განვითარების თანამედროვე პირობებში არნახულ დონეს აღწევს სივრცეში დაშორებული სოციალური კონტაქტების შესაძლებლობები, რაც ამცირებს გულდია, უშუალო ადამიანური ურთიერთობების მოთხოვნილებებს, ვინაიდან სივრცეში დაშორებული კონტაქტებით კმაყოფილ თანამედროვე ადამიანს უჩნდება მოყვასისაგან გაქცევისა და საკუთარ თავში ჩაკეტივის სურვილი. ასეთი ადამიანი, ერთი შეხედვით სოციალურად აქტიურია - შრომობს, თანამშრომლობს სხვა ადამიანებთან, აქტიურ მონაწილეობას იღებს საზოგადოებრივ საქმიანობაში, მაგრამ მისი ურთიერთობები ზედაპირული ხასიათისაა და უფრო მოვალეობის გრძნობითაა ნაკარნახევი, ვიდრე შინაგანი მოთხოვნილებით. ამის შედეგია ინდიფერენტული დამოკიდებულება მოყვასის თავს დამტყდარი უბედურებისადმი, გასაჭირში ჩავარდნილისთვის გვერდის ავლა და დახმარებაზე უარის თქმა, ანუ იმ სიტუაციებში ჩაურევლობა, რომლებიც მას არ შე-

ეხებიან, მაგრამ მის სინდისს და თავმოყვარეობას ლახავენ.

ამავე დროს, ეკონომიკურ-ტექნოლოგიური ცვლილებებისადმი ფეხის აწყობა, ადამიანს სულ უფრო ნაკლებ დროს უტოვებს საკუთარ თავში ჩაღრმავებისათვის, საკუთარი ჭეშმარიტი მოთხოვნილებების გააზრებისათვის, რის გამოც მან ადრინდელი ეპოქების ადამიანთან შედარებით ბევრად ნაკლები იცის ადამიანის ჭეშმარიტი არსების, დანიშნულებისა და სულიერი სამყაროს შესახებ.

როგორც ვხედავთ, თანამედროვე ადამიანის სულიერი ცხოვრება დაიქვემდებარა მატერიალიზმმა და საერთოდ მატერიალურმა პირობებმა. მეცნიერულ-ტექნიკური პროგრესისა და საინფორმაციო-საკომუნიკაციო საშუალებების განვითარების შედეგად, ადამიანს წესით მეტი დრო უნდა დარჩენოდა სულიერი მოღვაწეობისათვის, საკუთარ თავთან ჩაღრმავებისათვის და ზნეობრივი სრულყოფისათვის. სინამდვილეში კი პირიქით ხდება. სამომხმარებლო დანიშნულების საქონლისა და მომსახურების მოცულობის ზრდა, მოსახლეობის კეთილდღეობის დონის ამაღლება და დღევანდელი ცხოვრების ინტენსიური ტემპი, ადამიანს სულ უფრო ღრმად ითრევს მზარდი სამეურნეო საქმიანობის ორომტრიალში, რის შედეგადაც იგი მიჯაჭვული ხდება მატერიალურ ფაქტორებზე და სულ უფრო მეტად შორდება ღვთაებრივ საწყისებს, რაც აგრეთვე იწვევს “ღვთის ხატად და მსგავსად” გაჩენილი ადამიანის გადაგვარებას და გაუცხოებას. ე. ი. ადამიანი კარგავს თავის არსობრივ, ღვთაებრივ დანიშნულებას და მატერიალური კეთილდღეობის ყურმოჭრილი მონა ხდება. იგი მისი გაუმჯობესების მიზნით მიმართავს ნებისმიერ საშუალებას. პარადოქსია, მაგრამ მწარე რეალობაა, რომ “ადამიანის სული ემონება მის მიერ შექმნილ მატერიალურ ნივთებს”, რომელთა მოსაპოვებლად იგი ხშირად ყველაფერზე თანახმაა, მ. შ. ისეთ მოქმედებებზეც, რომლებიც ჩირქს სცხებენ ადამიანის სახელს, ავტორიტეტსა და არსობრივ დანიშნულებას.

მიუხედავად ყოველივე ზემოაღნიშნულისა, თანამედროვე კაცობრიობის სოციალურ-ეკონომიკური განვითარება წარმოუდგენელია მეცნიერულ-ტექნიკური პროგრესის გარეშე. ამის მიზეზი ისაა, რომ იგი განაპირობებს მოსახლეობის რეალური შემოსავლების ზრდას, მათი ეკონომიკური მდგომარეობის არსებით გაუმჯობესებასა და მათი მზარდი მოთხოვნის დაკმაყოფილებას. ამასთან, იგი დედამიწის მზარდი მოსახლეობის მოთხოვნილებების დაკმაყოფილების მნიშვნელოვანი ხელშემწყობი ფაქტორია. ამიტომ, დაუშვებელია მეცნიერულ-ტექნოლოგიური პროგრესის ცალმხრივი შეფასება. აუცილებელია მის ეკოლოგიურ-ჰუმანიტარულ დანახარჯებს შეუდარდეს მისგან გამომდინარე ეკონომიკური სარგებელი. აღნიშნული შედარების შედეგების საფუძველზე თითოეულმა ქვეყანამ უნდა შეიმუშავოს და უნდა განახორციე-

ლოს მეცნიერულ-ტექნიკური პროგრესის უარყოფითი ეფექტების შერბილებისა და აღმოფხვრის ღონისძიებები. ამასთან, მეცნიერულ-ტექნოლოგიური პროგრესის უარყოფითი ეფექტების აღმოფხვრა-შერბილება მოითხოვს გლობალურ მიდგომას მთელი მსოფლიოს მასშტაბით. ყველა სახელმწიფომ, განვითარებულმა, თუ განვითარებადმა, დიდმა თუ პატარამ უნდა გააცნობიეროს, რომ მეცნიერულ-ტექნიკური პროგრესის შედეგების გაფიქტიშება და დედამიწის ნებისმიერ კუთხეში, თუ რეგიონში ბუნებისადმი მტაცებლური დამოკიდებულება და ეკოსისტემის ბალანსის დარღვევა, ადრე თუ გვიან, აუცილებლად გამოიწვევს უარყოფით შედეგებს მთელი დედამიწის მოსახლეობისათვის.

ტექნოლოგიურ პროგრესს შეუძლია წარმოების მიერ გარემოს დაბინძურების პრევენცია და/ან აღმოფხვრა ადექვატური ტექნოლოგიების წარმოებაში დანერგვით, რაც რა თქმა უნდა, დამატებით კოლოსალურ დანახარჯებთანაა დაკავშირებული, რასაც ადასტურებს დასავლეთის განვითარებული ქვეყნების გამოცდილება, რომლებმაც გარკვეულ წარმატებებს მიაღწიეს ეკონომიკურ ზრდასთან დაკავშირებული გარემოს დაბინძურების წინააღმდეგ ბრძოლაში. ნებისმიერ შემთხვევაში, დანარჩენ ქვეყნებსაც, საბოლოო ანგარიშით, ამ გზით მოუწევთ სიარული, რათა თავიდან აიცილონ გარემოს დაბინძურებით გამოწვეული გარდაუვალი ეკოლოგიური კატასტროფა.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. David Romer, Advanced Macroeconomics, Fourth Edition, Universitu of California, Berkeley, 2012.
2. ცარციძე მ., ცაგარელი ს., შათირიშვილი ა.. ბიოლოგიის შესავალი. თბ. 1999წ.
3. კაკაბაძე ზ., ფილოსოფიური საუბრები. თბ., 1988 წ.
4. ლორენცი კ., ცივილიზებული კაცობრიობის რვა მომაკვდინებელი ცოდვა. თბ. 1992წ.